

**096. Bijbelstudie over
DEN MANPIKIN FU GADO NANGA DEN REUS
DE ZONEN G'DS EN DE REUZEN
B'NEI HA'ELOHIM V'HANEFILIM
בני האלوهים והנפלים**

Deel 1: De zonen G'ds

Aan het einde van de Parasha בראשית B'reshit komen wij een merkwaardige tekst tegen: *“Toen de mensen zich op de aarde begonnen te vermenigvuldigen en hun dochters geboren werden, zagen de zonen G'ds, dat de dochters der mensen schoon waren, en zij namen zich daaruit vrouwen, wie zij maar verkozen. En de Eeuwige zeide: Mijn Geest zal niet altoos in de mens blijven, nu zij zich misgaan hebben; hij is vlees; zijn dagen zullen honderd twintig jaar zijn. De reuzen waren in die dagen op de aarde, en ook daarna, toen de zonen G'ds tot de dochters der mensen kwamen, en zij hun (kinderen) baarden; dit zijn de geweldigen uit de voortijd, mannen van naam. Toen de Eeuwige zag, dat de boosheid des mensen groot was op de aarde en al wat de overleggingen van zijn hart voortbrachten te allen tijde slechts boos was, berouwde het de Eeuwige, dat Hij de mens op de aarde gemaakt had, en het smartte Hem in zijn hart. En de Eeuwige zeide: Ik zal de mensen, die Ik geschapen heb, van de aardbodem uitroeien, de mensen zowel als het vee en het kruipend gedierte en het gevogelte des hemels, want het berouwt Mij, dat Ik hen gemaakt heb! Maar Noach vond genade in de ogen van de Eeuwige.”*

Surinaams: *“Di suma kon furu na grontapu, den manpikin fu Gado luku na den pikin uma, fa den moi, en den teki wefi, iniwan di den wani. We dati ben meki wan ogri speru suma opo na grontapo, te pikin-moro no wan suma ben ke fu Gado moro. We di Masra Gado si asani so, fa ala suma ati nanga ala suma maniri kon pori tumsi, A kom ati En fu tru, disi A ben meki libi-suma, A taki: Mi sa puru ala suma na grontapu, libi-suma nanga meti, ala di Mi ben meki; bikasi den abi tumsi tranga ai, awansi Mi ben meki a yeye fu Mi warskowe den so menitron, den no wani yere Mi moro; den de libi net so, leki soso meti. Ma Mi sa gi den ten ete wan hondro nanga twenti yari. We ala di den suma ben pori so, wan bun suma ben de na den mindri ete, disi Masra Gado ben lobi, en nen Noach [Noa], dati ben abi moro bun maniri, leki ala tra suma fu a ten, èn a ben libi nanga Gado.”* **Hindoestaans:** *“Insán logan dharti par jáda howat ját raha aur usabhan ke bitian paida bhail. Ulog khubsurat lagat raha. Tab usabke uppar Parmeswar ke betwan ke ákhi lag gail aur ulog biáh karis je se mángat raha. Tab Prabhu bolis ki: Insán logan bahut kharáb kám karis hai. Ohi se jaun jiyee ke átma Ham ulogke deili hai, u usab me hardam na rahi jái. Ab se ulog ek sau baris jiga. U tem me aur okare bád dharti par dánwa rahat raha. Usabhan bahut bisál manai raha aur ulogke nám barka raha. Jab Prabhu dekhis ki insán logan dharti par kháli kharábi kare hai aur ulogke soc-bicár hardam kharáb hai, tab oke udás lagal ki u usabke banáís raha. Okar dil tut gail. Tab u bolis ki: Ham usabke nás kar debe. Na kháli insán logan ke, baki sab gái-goru, ghisarat janáwar aur cirai logan bhi. Hamke na cáhat raha usabke banáwe ke. Baki ek ádmi oke parsand karat raha. Okar nám Noach [Nowa] raha.”* (בראשית

B'reshit [Genesis] 6:1-8). Deze acht verzen van Genesis 6 roepen veel vragen op. In de loop van de afgelopen tweeduizend jaar is dit tekstgedeelte al op veel verschillende wijzen uitgelegd. Voor iedere uitleg zijn argumenten voor en tegen te bedenken. Vanaf vers 9 begint de Parasha נח Noach, waarin de zondvloed uitvoerig wordt beschreven. De aanleiding hiervoor vinden wij in vers 5, want door de invloed van deze afvallige zonen G'ds en de wezens die zij voortbrachten, de reuzen, was de slechtheid van de mensen op de aarde en hun g'ddeloosheid dermate toegenomen, en de begeerte van hun hart ging zo naar het kwade uit dat de Eeuwige om dié reden besloot dat er een zondvloed moest komen. Natuurlijk zijn niet alle rabbijnen en christelijke Bijbelgeleerden het ermee eens dat de verboden vermenging van de zonen van G'ds met de dochters der mensen de aanleiding vormde voor de zondvloed, maar persoonlijk lijkt dit mij wel het meest voor de hand liggen, en dan met name vanwege de demonische gedochten die daaruit voort kwamen. Hoewel er in de Statenvertaling, maar ook in de NBG-vertaling en zelfs in de nieuwe vertaling geen duidelijk verband gelegd wordt tussen enerzijds het huwelijk van de zonen G'ds en de dochters van de mensen en anderzijds de aanwezigheid

van reuzen, blijkt dit verband wel uit de Hebreeuwse grondtekst en komt ook in de Willibrordvertaling duidelijk naar voren: *"In die dagen, en ook nog daarna, leefden er reuzen op de aarde, doordat de zonen van G'd gemeenschap hadden gehad met de dochters van de mensen en zij hun zonen hadden gebaard. Zij waren de befaamde geweldenaars van de oude tijd!"* en in de Groot Nieuws Bijbel: *"Er leefden toen en ook later nog reuzen op aarde. Het waren de kinderen die de godenzonen bij de dochters van de mensen gekregen hadden. Zij staan als de beroemde helden van de oudheid bekend."* De zogenaamde 'beroemde helden' (GNB) ofwel 'de geweldigen' (NBG) uit de voortijd, de mannen van naam, waren echter geen g'dvruchtige helden en zeer zeker geen grote mannen G'ds. Dus wat dat betreft is hier sprake van een ongelukkige woordkeuze. Wij hebben het hier wel over de reuzen, laten we dat goed beseffen. Helaas worden de reuzen in de Surinaamse vertaling helemaal niet genoemd, maar wel in het Hindoestaans: 'dánwa'. Deze reuzen hadden niet 'een naam' omdat zij zo beroemd waren vanwege hun goede werken, maar juist vanwege hun tirannie en geweldenarij. Daarom worden zij zowel in de Willibrordvertaling alsook in de Statenvertaling dan ook zeer terecht 'geweldenaars' genoemd, want zij voerden een schrikbewind over de aarde. De reuzen kwamen dus uit deze verboden verbintenis voort, maar hoe komt het dat zij reuzen waren en geen gewone mensen? Wat was er eigenlijk mis met de huwelijken tussen de zonen G'ds en de dochters der mensen? Wat was hun zonde precies? En kunnen we van daaruit iets zeggen over hun identiteit? Over de identiteit van de reuzen zal ik in het tweede deel van deze studie uitvoerig ingaan, maar in dit eerste deel zullen we het hebben over de identiteit van de zonen G'ds. Wie waren de zonen G'ds waarover in Genesis 6:1-4 gesproken wordt? Dat is een vraag die ik diverse keren in mijn mailbox tegen kwam en deze vaak gestelde vraag wil ik hier graag behandelen. Dit is inderdaad een intrigerend verhaal en een van de moeilijkste passages van de TeNaCH [het z.g. Oude Testament]. Door de eeuwen heen is er al heel wat afgespeculeerd over deze teksten. Wie zijn de zonen G'ds en wie zijn de dochters der mensen en waarom vindt de Eeuwige het verkeerd dat ze met elkaar trouwen? Er zijn verschillende suggesties hierover gedaan. De verklaringen, die in de loop van de afgelopen tweeduizend jaar van dit gedeelte zijn gegeven, kan men in twee groepen verdelen. De twee voornaamste standpunten over hun identiteit zijn: (1) de zonen G'ds zijn mensen, en (2) de zonen G'ds zijn niet-menselijke hemelwezens. Beide standpunten worden op drie verschillende manieren verklaard. Laten we bij optie 1 beginnen: (1a) de zonen G'ds zijn mannelijke kinderen van Adam van vóór de zondeval; (1b) de zonen G'ds zijn mannelijke nakomelingen van Shet; (1c) de zonen G'ds zijn vooraanstaande mensen, koningen of andere heersers. En dan nu de verklaringen voor optie 2. Deze luiden als volgt: (2a) de zonen G'ds zijn aliens; (2b) de zonen G'ds zijn gevallen engelen; (2c) de zonen G'ds zijn goden. Wanneer je deze verschillende opties met elkaar vergelijkt, dan valt op, dat ze lijnrecht tegenover elkaar staan. Wie heeft er gelijk? Overal valt er wel wat voor te zeggen en als we eerlijk zijn moeten we toegeven, dat voor welke uitleg men ook kiest, er altijd argumenten tegenin te brengen zijn. Alle argumenten en tegenargumenten zal ik daarom op een rijtje zetten en één voor één met u doornemen en met elkaar vergelijken.

Optie 1: De zonen G'ds zijn mensen

Tegenstanders van het standpunt dat de zonen G'ds van bovennatuurlijke afkomst zouden zijn, beweren dat deze theorie haar oorsprong zou vinden in de occulte wereld van de Babylonische, Griekse en Romeinse mythologie en mystieke Joodse geschriften. Omdat er in Genesis 6 niets geschreven staat over strafmaatregelen van de Eeuwige tegen hemelse wezens, maar wel tegen de mensen, gaan zij er van uit dat de zonen G'ds rechtvaardige, g'dvrezende mannen waren die door hun gemengde huwelijken met de g'ddeloze vrouwen en als gevolg daarvan ook zelf van G'd afvallig werden. Met deze vermenging van rechtvaardigen met g'ddelozen en de daaruit voortvloeiende zondige levenswijze was voor de Eeuwige een zodanige gruwel dat Hij besloten heeft om alle mensen uit te roeien. Gezien het feit dat het Hebreeuwse woord נפלים Nefilim niet alleen 'reuzen', maar ook 'gevallenen' kan betekenen (van het werkwoord נפל nafal hetgeen 'vallen' betekent, betrekken de voorstanders van deze visie dit woord dan ook niet op de reuzen, maar op de zonen G'ds die in g'ddeloosheid waren gevallen en ontkennen daarmee dat er sprake zou zijn van twee aparte groepen. De Nefilim waren volgens hen derhalve niet de kinderen die uit de verboden huwelijken voortkwamen, maar de afvallige zonen G'ds zelf. Maar als zij gewone mensen waren en geen hemelse wezens, dan blijft voor ons nog steeds de vraag

overeind: Wie waren deze zonen G'ds? We gaan daar toch proberen een antwoord op te vinden. Hierover zijn de meningen erg verdeeld. Laten we even kijken naar de eerste uitleg.

Optie 1a: De zonen G'ds zijn mannelijke kinderen van Adam van vóór de zondeval

De voorstanders van deze theorie wijzen op Lucas 3:38, waarin wij kunnen we lezen dat Adam een zoon van G'd was. Vervolgens wijzen zij op het feit dat de Eeuwige in Genesis 1:28 aan Adam en Chava [Eva] de opdracht gaf: *"Weest vruchtbaar en word talarijk! - We un meki pikin, fu suma kon furu, heri grontapu mu kon furu nanga suma! - Tulogke bál-baccan hoike dher se how!"* en daarna, dus na de zondeval, tegen Chava zei: *"Ik zal zeer vermeerderen de moeite uwer zwangerschap! - Te yu meki pikin, a sa gi yu ati fu tru fu meki den! - Ab se tu pira aur musibat me larkan paida karihe!"* (Genesis 3:16). Zij menen hieruit te kunnen afleiden, dat de beide eerste mensen in het paradijs onmiddellijk gehoor gaven aan deze opdracht en kinderen verwekten, want, zo redeneren zij, als Chava nog nooit eerder zwanger was geweest, dan kon de moeite van haar zwangerschap ook niet zeer vermeerderd worden. Dus moeten Adam en Chava volgens de voorstanders van deze opvatting reeds voor de zondeval kinderen hebben gehad, en omdat de Eeuwige de mens naar Zijn beeld geschapen heeft, was volgens hen niet alleen Adam een zoon van G'd, maar ook zijn zonen waren zonen G'ds. En omdat er in Genesis 5:4 staat, dat Adam vele jaren na de zondeval een zoon verwekte naar zijn gelijkenis, dus naar de gelijkenis van Adam, dan was dit dus een zoon van Adam, dus een zoon van de mens, en niet meer een zoon van G'd. Adam was voor de zondeval een zoon van G'd. Zijn kinderen van voor de zondeval waren dan ook zonen van G'd! En die reine zonen G'ds kwamen tot de g'ddeloze dochters van de mensen van na de zondeval met alle gevolgen van dien. Eigenlijk heel simpel! Op zich klinkt het allemaal best wel logisch en komt nogal geloofwaardig over. Toch moeten wij deze opvatting volgens mij echter als pure fantasie afwijzen omdat ze duidelijk in strijd is met Romeinen 5:12, waar gezegd wordt: *"Door één mens is de zonde in de wereld gekomen en door de zonde de dood, en zo is de dood voor ieder mens gekomen, want ieder mens heeft gezondigd."* **Surinaams:** *"A de so tak' na wan enkri sma nomo meki sondu kon na grontapu, dan sondu tyari dede kon. Ên fu di ala sma sondu, meki ala sma e dede tu."* **Hindoestaans:** *"Aise hai ki ek ádmi páp kare lagal, tab u mare ke láik hoi gail. U Adam raha. Aur okar sab aulád Parmeswar ke bít bhi na sunis, ohi se usabke bhi mare ke cáhi."* **Javaans:** *"Dadiné awaké déwé saiki dunung bab iki para sedulur: jalaran wong siji nggawé dosa, yakuwi Bapa Adam, dosa terus mlebu ing donya lan jalaran dosané wong siji mau, pati uga nekani manungsa. Tegesé, wis dadi pestiné kabèh manungsa mati, jalaran kabèh wis keleston dosa."* Als ieder mens gezondigd heeft, en de zonde volgens de Bijbel pas door Adam de wereld is binnen gekomen, dan kunnen er geen mensen vóór de zondeval uit Adam geboren zijn. Als dat zo was, dan zou de Bijbel daar melding van gemaakt hebben. Maar dat is niet het geval. De eerste kinderen van Adam en Chava [Eva] die in de Tora genoemd worden, zijn Kayin [Kaïn] en Hevel [Abel]. Hevel werd door zijn broer gedood en Kayin ging de geschiedenis in als de eerste moordenaar. De eerste mens die rechtvaardig was in de ogen van Adonai, was Shet [Set], de derde zoon van Adam, en dat brengt ons meteen naar de volgende theorie.

Optie 1b: De zonen G'ds zijn mannelijke nakomelingen van Shet

In de kanttekeningen van de Statenvertaling lezen wij: *"De zonen G'ds zijn de nakomelingen der gelovige voorvaders, die de ware religie beleden, en met hun huisgezinnen (als zijnde G'ds kerk) van het ongelovig en vleselijke geslacht der Kaïnieten waren afgescheiden."* Het betreft de mannelijke nakomelingen van Shet [Set], en de dochters der mensen zijn in dat geval dan de vrouwelijke nakomelingen van de stamvader Kayin [Kaïn]. Met betrekking tot Genesis 6:1-4 zijn de zonen G'ds dus het nageslacht van de gelovige Shet die door te huwen met de dochters van Kayin, die afgoderij pleegden en naar het vlees leefden, tot zonde en afval van G'd werden gebracht. Dit zou derhalve een vermenging zijn van de gelovigen met ongelovigen, waardoor de toorn van Adonai werd opgewekt met als gevolg dat Hij de zondvloed zond. Deze vrij algemeen aanvaarde opvatting is al heel oud en vinden we bijvoorbeeld reeds bij de kerkvader Augustinus, maar ook de reformatoren Calvin en Luther hingen deze opvatting aan. Natuurlijk valt daar wel het een en ander voor te zeggen, maar aan de andere kant er zijn ook voldoende argumenten tegen deze stelling. Ik zal er een paar noemen: In hoofdstuk 4:22 wordt alleen Na'ama genoemd als dochter in het geslacht van Kaïn en daarna stopt de opsomming. Vanaf vers 25 gaat het dan uitsluitend nog verder met de nakomelingen van Shet en in vers 26 staat

de vermelding dat men sinds de geboorte van Enosh de naam van de Eeuwige begon aan te roepen. Dat wil echter nog niet zeggen dat dit op alle nakomelingen van Shet van toepassing is, want er staat wel dat men daar toen mee begon, maar er staat niet dat iedereen uit het nageslacht van Shet de naam van de Eeuwige aanriep. Integendeel! Dat de zonen in de lijn van Shet allen gelovigen geweest zouden zijn lijkt mij juist niet aannemelijk vanwege het feit, dat in de zondvloed iedereen was omgekomen behalve Noach en zijn gezin. Omgekeerd is het wel aannemelijk dat de dochters in de lijn van Kayin allen ongelovigen waren omdat ze het geloof in de Eeuwige van huis uit niet meekregen, maar echt te bewijzen is het niet. Bovendien zou je je ook kunnen afvragen waarom de uitdrukking 'zonen G'ds' voor de nakomelingen van Shet gebruikt zou worden als hun wandaden de toorn van de Eeuwige opriepen? Ik denk dus niet dat men het zwartwit kan stellen dat het hier gaat om gelovige mannen uit het geslacht van Shet en ongelovige vrouwen uit het geslacht van Kayin. Beide namen worden hier immers niet bij genoemd. Er wordt alleen in algemene zin gesproken over 'dochteren der mensen' en niet over 'dochteren van Kayin'. Omdat deze vrouwen zeer knap van uiterlijk waren, gingen de vromen met hen een huwelijk aan en werden zo tot zonde verleid. Toch is het vreemd dat volgens deze uitleg alleen de dochters van Kayin zo mooi zijn, en die van Shet niet. En dan nog iets. Vindt u het niet ook vreemd dat alleen de zonen van Shet met de dochters van Kayin trouwden en niet ook de zonen van Kayin met de dochters van Shet? Van wederkerigheid was er dus geen sprake. Als men ervan uitgaat dat beide groepen gewone mensen waren, dan slaat het nergens op, maar als de zonen G'ds bovennatuurlijke wezens waren dan zie ik daar wel een logica in. Als laatste punt van kritiek op de visie dat het om gewone mensen zou gaan kom ik toch nog even terug op de Nefilim, de reuzen, hoewel ik daar pas in het tweede deel van deze studie uitgebreid zal ingaan, maar de hier behandelde stelling roept daaromtrent toch wel een aantal vragen op waar ik niet aan voorbij wil gaan. Wij lezen in dit hoofdstuk dat er uit de vermenging van de zonen G'ds en de dochters der mensen reuzen voortkwamen en uiteindelijk de zondvloed tot gevolg had. Het zwakke punt van deze stelling is dat gewone menselijke mannen die met gewone menselijke vrouwen trouwden zonder enige aanwijsbare reden op grote schaal reuzen konden voortbrengen. Dat kan toch niet zomaar een genetische afwijking geweest zijn? Dus wat was hier aan de hand? Nu zou men er, zoals ik reeds aanhaalde, op kunnen wijzen dat het Hebreeuwse woord נפלים Nefilim behalve 'reuzen' ook 'gevallenen' kan betekenen, maar zowel de Griekse vertaling, de Septuaginta, alsook de Latijnse vertaling, de Vulgata, geven 'nefilim' weer met 'giganten' ofwel 'reuzen', en daarom staat het ook in de meeste hedendaagse Joodse en christelijke vertalingen op deze wijze vertaald. Tenslotte rest ons nog de vraag of het voorkomen van gemengde huwelijken tussen gelovigen en ongelovigen voldoende reden voor de Eeuwige geweest zou zijn om een Zondvloed over de aarde uit te storten, en waarom zou de vermeende 'zonde' van de gemengde huwelijken voor de zondvloed groter zijn geweest dan na de zondvloed, want tot op heden gebeurt dit toch nog steeds? Dezelfde vraag geldt ook voor de volgende stelling.

Optie 1c: De zonen G'ds zijn vooraanstaande mensen, koningen of andere heersers

Uit בראשית B'reshit [Genesis] 6:2, waarin staat, dat de zonen G'ds zich uit de dochters der mensen vrouwen namen wie zij maar verkozen omdat zij zo knap van uiterlijk waren, menen sommigen op te maken, dat zij vooraanstaande mensen waren: koningen of andere heersers die zichzelf als goden beschouwden en om die reden meenden recht te hebben op meerdere vrouwen. Deze verklaring vinden wij met name bij de bekende Joodse geleerden Rashi en Nachmanides. Bovendien beroepen zij zich voor deze opvatting op "de geweldigen uit de voortijd, mannen van naam" in vers 4, waarmee volgens hen de afstammelingen van deze koningen bedoeld zouden zijn, die op hun beurt ook weer vermaarde koningen waren. De tegenstelling tussen de termen "zonen G'ds" en "dochteren der mensen" maakt het echter onaannemelijk dat daarmee een tegenstelling tussen hoog en laag geplaatste mensen bedoeld zou zijn. Een zwaarwegend argument tegen deze opvatting is evenals bij de vorige stelling, dat de door hen gepleegde polygamie zeker niet de aanleiding geweest zou kunnen zijn voor de zondvloed omdat dit na de zondvloed evengoed voorkwam en in sommige landen nog steeds voorkomt. En wat dacht u van onze vaders Av'raham [Abraham] en Ya'aqov [Jakob]? Ook zij hadden evenals David en Sh'lomo [Salomo] en vele andere geloofshelden meerdere vrouwen. De ware reden voor de verbolgenheid van Adonai over de huwelijken tussen de zonen G'ds en de dochters der mensen moeten dus veel zwaarder en gruwelijker geweest zijn dan slechts een

vermenging van twee soorten mensen. Er kan hier alleen maar sprake zijn van twee soorten schepsels. In de Hebreeuwse grondtekst van Genesis 6 wordt er een duidelijk verschil gemaakt tussen de mensen en de zonen G'ds. In vers 1 worden de mensen האָדָם ha'adam genoemd en in vers 2 zijn de dochters der mensen בְּנוֹת הָאָדָם b'not ha'adam. De mensen, die dus afstammelingen van Adam zijn, worden in het Hebreeuws met een ander woord aangeduid dan de zonen G'ds, want die worden בְּנֵי הָאֱלֹהִים B'nei haElohim genoemd. Verder moeten wij in ogenschouw nemen dat uit de verbintenis tussen deze 'zonen G'ds' en 'dochteren der mensen' een geslacht wezens geboren werd van afmetingen zoals normaal onder de mensen nog nooit was voorgekomen en ook heden ten dage niet meer voorkomt. Daarom werden zij ook 'reuzen' genoemd. Op grond van al het bovengenoemde moet ik de eerste drie theorieën afwijzen omdat ik het aan de hand van G'ds woord geloofwaardiger vind om in de zonen G'ds als niet-menselijke hemelwezens te identificeren, en daarmee gaan we het nu verder met deze optie.

Optie 2: De zonen G'ds zijn niet-menselijke hemelwezens

Zoals ik reeds aangaf kan ik mij meer vinden in de opvatting, dat de uitdrukking 'zonen G'ds' in deze tekst gebruikt wordt voor hemelse wezens omdat dit ook elders in de TeNaCH wordt gedaan. Deze uitleg lijkt mij ook de meest aannemelijke. Of daarmee engelen bedoeld zijn laat ik nu even in het midden want daar ga ik straks wel verder op in. In elk geval zijn er voldoende aanwijzingen om tot de conclusie te komen dat we hier te maken hebben met bovennatuurlijke wezens die uit de dochters der mensen naar eigen goeddunken de mooiste vrouwen namen en daarmee grenzen overschreden hadden die de Eeuwige gesteld had. Het gaat hier dus om onsoortgelijke verbintenissen. Vermoedelijk worden hier echte huwelijken mee bedoeld die met instemming van de vrouwen en hun familie gesloten waren, want in de bewuste tekstgedeelten wordt niet gesproken over verkrachtingen of roof. Maar waarom zullen de mensen daarmee ingestemd hebben? Wel, wat dacht u van het streven naar onsterfelijkheid? Op deze wijze wilden de mensen gelijk worden aan G'd en hun toen nog toch al niet geringe levensduur verlengen. Zij dachten waarschijnlijk dat er uit deze onnatuurlijke verbintenissen een soort halfgoden zouden voortkomen, maar zij kwamen daarbij bedrogen uit. In plaats van een superras was het resultaat van deze huwelijken de geboorte van reuzen. Dat was nooit G'ds bedoeling geweest en daarom kunnen alleen deze perverse verbintenissen van niet-menselijke hemelwezens met menselijke vrouwen een dergelijk zwaar oordeel als de allesvernietigende zondvloed rechtvaardigen en verklaren. Maar wie waren deze bovennatuurlijke wezens? Waren het gevallen engelen, demonen, goden of zelfs iets anders waar we geen weet van hebben?

Optie 2a: De zonen G'ds zijn aliens

Op mijn speurtocht naar de identiteit van de zonen G'ds kwam ik de vreemdste theorieën tegen. Zo is Erich von Däniken, een controversiële Zwitserse auteur, die bekend is om zijn boeken als "Waren de goden kosmonauten?" en "Zijn wij godenkinderen?" er heilig van overtuigd, dat met de zonen G'ds aliens bedoeld zijn. Ja, u leest het goed: buitenaardse wezens van een andere planeet. Hij wordt daarin ondersteund door de Amerikaanse schrijver Zecharia Sitchin op basis van Soemerische teksten en afbeeldingen van ruim 6000 jaar geleden. Soemerië is de oude naam van een rijk met een hoge beschaving in het zuidelijk deel van Mesopotamië, waar de rivieren Eufraat en Tigris uitmondten in de Perzische Golf, dat in het boek Genesis een aantal keren wordt genoemd onder de naam Sinear. De inwoners werden Soemeriërs genoemd. Zij waren de uitvinders van het spijkerschrift op kleitabletten, waardoor talrijke overleveringen tot op heden bewaard zijn gebleven. Zecharia Sitchin was een van de weinige onderzoekers die hun taal kon ontcijferen. De geschriften en afbeeldingen die de Soemeriërs ruim 6000 jaar geleden hebben nagelaten, vertellen dat hun beschaving hen was bijgebracht door wezens die vanuit de hemel op aarde waren gekomen en ze noemden hen de Annunaki. Zecharia Sitchin ontcijferde uit de tabletten dat de Annunaki zagen dat de vrouwelijke aardbewoners behoorlijk aantrekkelijk waren. Zij trouwden met hen en de vrouwen baarden de Titanen, een geslacht van de reuzen. Ik vind het inderdaad heel bijzonder en verbazingwekkend hoeveel deze tekst van Soemerische kleitabletten lijkt op het verhaal in Genesis 6. Op zich niet zo vreemd, want de Soemeriërs waren immers tijdgenoten en kunnen daar natuurlijk wel van gehoord hebben en misschien zelfs uit eerste hand. En het zou ook nog best wel eens kunnen dat ze de zonen G'ds als ruimtewezens hebben gezien, want hemelse wezens waren ze volgens mij in elk geval

wel, en zeker geen mensen. Maar dat ze afkomstig zouden zijn van een andere planeet gaat mij uiteraard te ver. Wat dat betreft is de verklaring dat het hier om engelen gaat veel aannemelijker.

Optie 2b: De zonen G'ds zijn gevallen engelen

Volgens deze opvatting waren de zonen G'ds dus engelen die zich in lichamelijke vorm aan de vrouwen der mensen vertoonden en met hen een huwelijk aangingen. Het zwakke punt hiervan is dat Yeshua in מתתיהו Matityahu [Matteüs] 22:30 zegt: *“Want bij de opstanding trouwen de mensen niet en worden ze niet uitgehuwelijkt, ze zijn dan als engelen in de hemel.”* **Surinaams:** *“Te den dedesma o kon na libi baka, den no sa trow nanga makandra. Bika den o de leki den engel na heimel.”* **Hindoestaans:** *“Ji uthe ke bád koi na biáh kariga. Manai logan jaise swarag ke pari logan rahiga. Usab biáh bhi na kare hai.”* **Javaans:** *“Awit mbésuk nèk wong-wong tangi sangka pati uripé bakalé kaya mulékat nang swarga, ora ènèng tyarané bebojoan.”* Yeshua legt hier dus op een indirecte manier uit, dat engelen niet huwen en daarom kunnen de zonen G'ds in Genesis 6 dus geen engelen zijn. Simpel toch? Op zich klopt deze gevolgtrekking wel en lijkt me ook niet meer dan logisch. En toch ligt het wat ingewikkelder. Als u deze tekst namelijk kritisch bekijkt zult u zien dat Yeshua hier niet zegt dat engelen niet kunnen trouwen, maar gewoon dat engelen niet trouwen. Bovendien heeft Hij het hier over engelen in de hemel en niet over gevallen engelen. Yeshua spreekt over wat normaal is voor de engelen, maar dat sluit een misbruik als boven bedoeld niet uit. Het gebruikelijke tegenargument, dat engelen naar het woord van Yeshua niet trouwen en niet ten huwelijk worden gegeven, zegt in dit verband dus niet veel. Ook de bekende redenatie dat engelen volgens Hebréeën 1:14 geesten zijn, en geesten geen gemeenschap kunnen hebben met mensen waardoor ze kinderen kunnen voortbrengen snijdt geen hout, want volgens o.a. Genesis 19:5, Richteren 13:6 en Marcus 16:5 kunnen engelen namelijk in mensengedaante, dus in een menselijk lichaam, verschijnen en zijn dan wel geslachtelijk, want daar worden zij immers mannen genoemd. En dat is wel interessant, Altijd verschijnen engelen als mannen, nooit als vrouw! En dat zou dus een verklaring kunnen zijn voor de eerder gestelde vraag waarom er geen wederkerigheid was bij de vermenging van de zonen G'ds met de dochters van de mensen. De veelgehoorde bewering dat engelen geslachtloos zouden zijn klopt dus niet. Hoe dan ook, het feit dat G'd's heilige engelen niet trouwen betekent dus niet dat dit ook geldt voor de gevallen engelen, de demonen, die zich niets aantrekken van G'd's geschapen orde, want zij hebben zich begeven in een gebied dat de Eeuwige niet voor hen bestemd had. Wanneer men dus nagaat wat de zonde kan zijn geweest, waarop de zondvloed volgde, lijkt deze opvatting derhalve het meest waarschijnlijk. Het is dus plausibel dat gevallen engelen zonder meer in staat waren om in een menselijke vorm ook menselijke seksualiteit te kunnen uitoefenen en zich voortplantten met menselijke vrouwen, maar het is ook duidelijk dat het in dit verband dan wel gaat over engelen die de geboden van G'd hebben overtreden want zij waren niet geschapen om seksuele relaties met andere wezens aan te gaan. De zonen G'ds waren volgens deze visie derhalve engelen, die, misbruik makend van hun zending en van het lichaam, dat ze daarbij aannamen, zich vermengd hadden met de dochters van de mensen. U kunt zich voorstellen dat dit in G'ds ogen zo'n grote zonde was, dat daarop de zondvloed kwam. Vroege Hebréeuwse vertalers waren daarom unaniem van mening dat de B'nei haElohim uit בראשית B'reshit [Genesis] 6:1-4 gevallen engelen waren en talrijke hedendaagse Bijbeluitleggers sluiten zich hierbij aan. Maar stel dat ze gelijk hebben en dat het inderdaad afvallige engelen waren, waarom deden zij dat dan toen wel en nu niet meer? Wel, volgens יהודה Yehuda [Judas] 1:6 lijkt het zo te zijn dat de Eeuwige destijds de engelen die deze kwaadaardige zonde begingen voor het oordeel van de grote dag met eeuwige banden onder donkerheid gevangen heeft gezet, om de overige gevallen engelen daarmee af te schrikken dat ze niet hetzelfde zouden doen. Wij lezen in de nieuwe vertaling: *“Denk ook aan de engelen die hun oorspronkelijke positie ontrouw werden en de hun toegewezen plaats verlieten: tot het oordeel op de grote dag houdt hij hen met onverbreekbare boeien in de onderwereld gevangen!”* **Surinaams:** *“Un ben yere tu fu den engel di ben feni tak' a makti san Gado gi den no ben sari. Dan so den libi a presi pe den ben de. Dat' meki Gado keti den nanga keti di no man broko, èn A e hori den ini dipi dungru presi fu krutu den tapu a bigi dei!”* **Hindoestaans:** *“Bhi yád kar ki kuch pari logan ápan darja chorke swarag me secal gail. Tab Parmeswar usabke andhiár me band kar deis hai u barka din talak jab u ulogke uppar faisala kariga!”* **Javaans:** *“Kowé mesti uga kélingan bab para mulékat sing ora pada trima marang*

Gusti Elohim, malah pada ninggal panggonané. Mulékat-mulékat kuwi dikapakké karo Gusti Elohim? Kabèh disetrap nang panggonan sing peteng ndedet. Disetrap nang kono tekan mbésuk ing dina kruton sing medèni!” Daaron neigen velen naar de uitleg dat met de zonen G'ds engelen worden bedoeld, die hun oorsprong ontrouw zijn geworden en huwelijken zijn aangegaan met aardse vrouwen. Ook 2 Petrus 2:4-5 lijkt deze opvatting te bevestigen: “Immers, G'd heeft zelfs engelen die gezondigd hadden niet gespaard maar hen in de Tartarus geworpen. Daar, in de diepste duisternis, blijven ze opgesloten om hun vonnis af te wachten. Evenmin heeft hij de wereld uit de voortijd gespaard; alleen Noach, de heraut van de rechtvaardigheid, liet hij met zeven anderen in leven toen hij de watervloed over die wereld vol zondaars liet komen!” (nieuwe vertaling). **Surinaams:** “Bika Gado no ben meki den engel di ben sondu, tan sondro strafu. Ma A trowe den ini wan dipi olo, b pe A keti den poti ini dipi dungru, te leki a ten doro fu A strafu den. Gado no meki den sma fu fosi tan sondro strafu tu. A meki a bigi frudu sungu ala den sma di no ben e dini En. Ma A kibri Noach [Noa], di ben e preiki gi den sma tak' den mus libi bun ini Gado ai!” **Hindoestaans:** “Jab kuch pari log na mángat raha bát sune, tab ulog Parmeswar ke saja me se bhi na bacal. Usab andhiár gahirái me band karal gail hai. Huwa par ulog agoriga jab talak usabke faisala na hoi. Aur jab Noach [Nowa] parcár karat raha ki sab koi ke cáhi ápan jiwán Parmeswar khátin bitáwe ke, tab manai log na mángat raha okar bát sune. Tab Parmeswar bahut barkha barsáis aur sab be-biswási logan dubke mar gail. U kháli Noach aur okar sátgo sáthi logan ke bacáis, baki ekwan ke na!” **Javaans:** “Wujuté mulékat-mulékat sing pada nglakoni dosa ora diéman karo Gusti Elohim, nanging diranté nang setrapan sing peteng ndedet, ngentèni dinané kruton. Uga wong-wong ing jaman mbiyèn ora diéman karo Gusti Elohim, Dékné malah nekakké kelepan gedé sing matèni kabèh wong sing nglakoni ala. Namung nabi Noach [Noah] lan wong pitu liyané sing dislametké, ora mati, awit nabi Noah ngomongi wong-wong nèk kudu urip manut kekarepané Gusti Elohim!” Daar valt dus veel voor de zeggen en deze optie sluit ik dus ook beslist niet uit. Maar tegen deze opvatting is ook een groot bezwaar in te brengen. Dit bezwaar brengt ons dan ook meteen bij de laatste visie.

Optie 2c: De zonen G'ds zijn goden

Genesis 6:2 en 4 heeft het over de zonen G'ds, maar deze benaming maakt de vorige stelling dat daarmee gevallen engelen bedoeld zijn, praktisch onmogelijk, want volgens עבריים Iv'rim [Hebreeën] 1:5) kunnen engelen geen Zonen van G'd zijn, want daar staat geschreven: “Tegen wie van de engelen heeft G'd immers ooit gezegd: Jij bent Mijn zoon, Ik heb je vandaag verwekt”? Of: Ik zal een vader voor hem zijn, en hij voor Mij een zoon?” (nieuwe vertaling). “Want G'd heeft nooit tegen een van Zijn engelen gezegd: Jij bent mijn Zoon; ik heb je vandaag verwekt. En ook: Ik zal zijn Vader zijn en hij Mijn Zoon!” (Groot Nieuws Bijbel). **Surinaams:** “Bika noiti Gado taigi wan engel taki: Yu na Mi manpikin. Tide Mi meki yu kisi libi. Noso: Mi sa de en P'pa, èn en sa de Mi manpikin!” **Hindoestaans:** “Parmeswar ápan ekko pari se thoro bolis raha ki: Tu Hamár beta báte, áj Ham sab koi ke janáila ki Ham tor Báp báti. Aur U ekko pari ke bise me na bolis raha ki: Ham okar Píta ghat rahabe aur u Hamár beta ghat rahiga!” **Javaans:** “Awit Gusti Elohim ora tau ngomong ngéné marang mulékat sapa waé: Kowé lan Kowé déwé dadi Anakku. Ing dina iki Aku netepké nang ngarepé jagat nèk Kowé dadi Anakku sing ngwasani sembarang. Lan uga: Aku slawasé bakal dadi Bapakmu lan Kowé slawasé bakal dadi Anakku.” Er staat dus nergens in de Bijbel dat de engelen G'ds zonen zouden zijn, maar de goden daarentegen noemde Hij wel Zijn zonen, want in תהילים Tehilim [Psalmen] 82:6 zegt de Eeuwige in de vergadering van de goden in de Nieuwe Bijbelvertaling tegen de deelnemers van de hemelse raad: “Ooit heb Ik gezegd: U bent goden, zonen van de Allerhoogste, allemaal!” en in de Willibrordvertaling: “Ik heb wel gezegd dat jullie goden zijn, ieder van jullie is een zoon van de Hoogste!” **Surinaams:** “Mi ben taki tru, taki: Un de gado, un alamala de pikin fu a moro Heiwan!” De zonen van G'd waren dus de goden, want naast de engelen behoorden ook de goden oorspronkelijk tot de hemelbewoners, want in תהילים Tehilim [Psalmen] 89:6-8 staat geschreven: “Daaron loven de hemelen Uw wondermacht, o Eeuwige, ook Uw trouw in de gemeente der heiligen; want wie in de hemel kan de Eeuwige evenaren, wie onder de goden is de Eeuwige gelijk? G'd is zeer ontzagwekkend in de raad der heiligen [Nieuwe vertaling: raad der hemelingen], geducht boven allen die rondom Hem zijn!” (NBG-vertaling). De goden bevonden zich dus onder hen die de raad der hemelingen bijwoonden. Deze raad en de benaming ‘zonen G'ds’ ofwel in het Hebreeuws בני האלילים B'nei haElohim komen wij ook

herhaaldelijk tegen in het boek **איוב** Iyov [Job]. We zetten deze Bijbelteksten maar even op een rijtje: Hoofdstuk 1 vers 6: “Op zekere dag nu kwamen de zonen G'ds om zich voor de Eeuwige te stellen, en onder hen kwam ook de satan.” **Surinaams:** “We wan dei, disi den manpikin fu Gado kon na Masra, den tanapu na En fesi fu teki order, satan tu doro de dape, moksi nanga den.” Hoofdstuk 2 vers 1: “Op zekere dag kwamen de zonen G'ds om zich voor de Eeuwige te stellen, en onder hen kwam ook de satan om zich voor de Eeuwige te stellen.” **Surinaams:** “We wan tra dei, disi den manpikin fu Gado kon na Masra agen, satan tu moksi nanga den.” Ook in hoofdstuk 38 vers 7 worden de zonen G'ds genoemd. Uit deze teksten kunnen wij duidelijk opmaken dat het begrip **בני האלודים** B'nei haElohim [zonen G'ds] hier gebruikt wordt om hemelse wezens mee aan te duiden van de scheppingsorde waar ook de satan onder gerangschikt kan worden omdat hij zich onder hen bevond, zoals wij tot twee keer aan toe konden lezen. Het begrip 'zonen G'ds' is hier onomstotelijk een beschrijving van bovennatuurlijke wezens die zo genoemd werden vanwege hun hemelse afkomst of eenvoudigweg vanwege het feit dat zij door G'd geschapen zijn als geestelijke wezens. Omdat er duidelijk geschreven staat dat de Eeuwige de engelen nooit Zijn zonen noemde, terwijl Hij dit van de goden wel gezegd heeft, moeten we dus concluderen dat de in Genesis 6 genoemde zonen G'ds geen engelen waren, maar goden. Ik geloof dat dit het meest waarschijnlijke standpunt is. Wie waren deze goden? Voor het antwoord op deze vraag moeten we terug naar de reeds eerder geciteerde Psalm 82. want daar lezen wij in vers 1: “G'd staat in de vergadering der goden, Hij houdt gericht te midden der goden.” **Surinaams:** “Gado tanapu na ini a konmakandra fu den gado, En de krutuman na mindri den gado!” Sortu gado - welke goden? De goden der volken zoals uit de context blijkt. Oorspronkelijk verdeelde de Eeuwige de natiën en gaf aan elk van deze goden het opzienschap over één natie. Maar, ze verknoeiden die verantwoordelijkheid en G'd strafte hen. In de verzen 6 en 7 lezen wij daarom: “Wel heb Ik gezegd: Gij zijt goden, ja, allen zonen des Allerhoogsten; nochtans zult gij sterven als mensen, als een der vorsten zult gij vallen!” **Surinaams:** “Mi ben taki tru, taki: Un de gado, un alamala de pikin fu a moro Heiwan, ma tok' un sa dede, leki tra suma de dede; èn leki wan fu de granman un sa fadon!” De Zonen G'ds waren dus de goden van de natiën. Deze opvatting vindt ook steun in de tradities van de heidenen, die handelen over een vermenging van goden met mensen, waaruit de reuzen zijn ontstaan zoals b.v. de giganten en titanen uit de Griekse mythologie. In de heidense mythen zien we vaak dat de goden geslachtsgemeenschap hadden met vrouwen, net zoals in Genesis 6. Huwelijken tussen goden en mensen zijn in de oosterse mythologie volop bekend, b.v. in het Gilgamesh-epos, dat een verbazingwekkende gelijkenis met het Bijbelse verhaal over de zondvloed vertoont. Een fragment van dit kleitablet is gevonden in Megiddo, vlakbij Haifa in Israël, en dateert mogelijk uit ca. 1300 voor de gewone jaartelling. De verhalen over de zondvloed in het Soemerische Gilgamesh-epos en Genesis zijn zo gelijklopend, dat de wetenschappers zich blijven afvragen of de Soemeriërs het verhaal uit het Hebreeuwse verslag ontleenden, het Hebreeuwse verslag op het Akkadische steunt of dat beiden wellicht zelfs op een gemeenschappelijke oerbron gebaseerd zijn. Begrijp me goed: ik wil daarmee de heidense religies niet bevestigen en ook hun afgoderij niet goedpraten, want in Genesis 6 laat de Eeuwige duidelijk blijken dat Hij deze praktijken scherp veroordeelt en streng bestraft, maar ik wil daarmee wel aangeven, dat het bestaan van goden geen hersenspinsel van de volken is, maar dat deze goden echt bestonden en door de Eeuwige oorspronkelijk geschapen waren voor een edele taak in Zijn dienst, die zij echter verwierpen en hun eigen gang gingen, los van G'd! Deze afvallige goden gingen een verbintenis met menselijke vrouwen aan. Toch werden er geen halfgoden geboren, maar reuzen. Deze verschrikkelijke vermenging was dus de directe aanleiding tot de zondvloed. Maar of de zonen G'ds nu gevallen engelen waren of afvallige goden doet er eigenlijk niet toe. In elk geval waren het geen mensen, maar hemelwezens die gedaan hebben wat de Eeuwige verboden heeft. En de mensen vonden dit prima en deden in groten getale met hen mee. In elk geval kunnen wij wel constateren dat alleen Noach en de zijnen genetisch 'onbesmet' waren. niet bevuild met de genetische manipulatie door de vermenging met de zonen G'ds en daarom kon de Eeuwige met Noach en zijn zonen de aarde opnieuw bevolken. Het is verbijsterend om te zien hoe de satan al vanaf het begin getracht heeft om G'ds heilsplannen te dwarsbomen, want wat zou anders het dieper liggende motief van deze ontrouwe zonen G'ds geweest zijn, dan een poging om het menselijk ras dermate genetisch te manipuleren dat de komst van de Mashiach Yeshua in het vlees hierdoor onmogelijk zou worden? Heeft u daar wel eens over nagedacht? Yeshua zou nooit

geboren kunnen worden uit een demonisch gedrocht, maar het is ronduit geweldig om te zien hoe de Eeuwige in Zijn wijsheid steeds weer alles in de goede banen weet te leiden. In het licht van al het bovenstaande wil ik het eerste deel van deze studie derhalve afsluiten met de waarschuwendende woorden van Sha'ul [Paulus]: *“Vormt geen ongelijk span met ongelovigen, want wat heeft gerechtigheid gemeen met wetteloosheid, of welke gemeenschap heeft het licht met de duisternis? Welke overeenstemming is er tussen de Mashiach en Belial, of welk deel heeft een gelovige samen met een ongelovige? Welke gemeenschappelijke grondslag heeft de tempel G'ds met afgoden? Wij toch zijn de tempel van de levende G'd, gelijk G'd gesproken heeft: Ik zal onder hen wonen en wandelen, en Ik zal hun G'd zijn en zij zullen Mijn volk zijn. Daarom gaat weg uit hun midden, en scheidt u af, spreekt de Eeuwige, en houdt niet vast aan het onreine. en Ik zal u aannemen, en Ik zal u tot Vader zijn en gij zult Mij tot zonen en dochters zijn, zegt de Eeuwige, de Almachtige!”*

Surinaams: *“Un no mus de wan nanga sma di no e bribi. Bika san wan sma di e du san bun ini Gado ai, abi fu du nanga sma di no e span nanga no wan wèt? Noso fa faya nanga dungru kan moksi makandra? San Mashiach abi fu du nanga Belial? Noso san wan bribisma abi fu du nanga wan sma di no e bribi? Fa a Santa Presi fu Gado kan abi wan sani makandra nanga kрукtu gado? Bika wi na a Santa Presi fu a libilibi Gado. Bika Gado srefi taki: Mi o libi èn waka na den mindri. Mi o de a Gado fu den, èn den o de Mi pipel. Na dat' meki Masra taki: Un mus kmopo na den mindri. Un mus prati nanga den. Un no mus abi noti fu du nanga sani di no krin. Dan Mi sa teki un leki sma fu Mi. Masra di abi Ala Makti, taki moro fara: Mi sa de un P'pa èn un sa de Mi manpikin nanga Mi umapikin!”*

Hindoestaans: *“Be-biswási log se sanghat na karihe. Biswási ke to wásta na hai be-biswási se. Anjor thoro ek hai andhiár se? Mashiach aur saitán to bhi na ek hoi sake hai? Ohi se ek Mashiach ke biswási ek be-biswási se ek kám me bhág na lei sake hai. Parmeswar ke mahal aur nakli bhagwán se ekko wásta na hai. Parmeswar biswási log ke bise me bolis raha ki: Ham ulogke bic me rahab aur ulogke sanghe calab. Ham ulogke Parmeswar rahab aur ulog hamár janta rahi. Ohi se isái logan jaise Parmeswar ke mahal hai. Aur ohi se Parmeswar bhi biswási log se bolis hai: Ja, be-biswási log ke bic me se cal ja aur ulogse alag hoi ja. Usabke malic kár-bár chor de. Tab Ham tulogke apanábe. Ham tulogke Báp rahabe aur tulog hamár betwa bitia rahihe. I bát Prabhu bolis hai aur u sab se máhán Wála hai. Ohi se bebiswási log se sanghat na karihe!”*

Javaans: *“Para sedulur, aja gegandèngan karo wong sing ora pretyaya. Apa wong sing nglakoni pituturé Gusti Elohim bisa gegandèngan karo wong sing nglawan Gusti Elohim? Mesti ora. Apa pepadang bisa bebarengan karo pepeteng? Mesti ora. Mashiach apa tau setuju karo Sétan? Mulané, wong sing pretyaya marang Mashiach ya ora tunggalé karo wong sing ora pretyaya. Lan omah panggonané Gusti Elohim ya ora tunggalé karo omahé brahala. Awit panggonané Gusti Elohim sing urip ya awaké déwé iki. Wujuté Gusti Elohim déwé wis tau ngomong, kaya sing ketulis nang Kitab, uniné ngéné: Aku bakal manggon dadi siji karo umatku lan Aku bakal bebarengan karo wong-wong kuwi. Aku bakal dadi Gusti Elohimé lan wong-wong kuwi bakal dadi umatku. Nang ayat liyané Gusti Elohim ngomong ngéné: Lungaa sangka tengahé wong-wong sing nglakoni ala lan pada pisaha sangka wong-wong kuwi. Aja pada ndemèk barang sing kotor, mengko Aku bakal nampa kowé. Nang ayat liyané menèh Gusti Elohim ngomong ngéné: Aku bakal dadi bapak kanggo kowé lan kowé bakal dadi anak-anak lanang lan wédok kanggo Aku. Kuwi tembungé Gusti sing kwasá déwé!”* (2 Korinthiërs 6:14-18). Amen!

Werner Stauder